

**Lärarytildningen
Examensarbete
Hösten 2004**

Samspel och kommunikation i skolan

**Handledare:
Lena Grollmuss**

**Författare:
Omar Holm
Marcus Olsson**

Samspel och kommunikation i skolan

Abstract

Syftet med denna undersökning är samspelet och kommunikationen mellan elever och personal i skolans tidiga årskurser. Vi har använt oss av litteraturstudier och intervjuer i den här undersökningen. Det har visat sig att det finns brister i samspelet och kommunikationen på de skolor vi undersökt. Den största bristen visade sig vara kommunikationen mellan rektorer och lärare. Den litteratur som vi har läst i ämnet har belyst hur viktigt det är med samspelet och kommunikationen för en väl fungerande relation människor emellan. Vi har försökt hitta de "osynliga eleverna" utan att ha lyckats med det. Samtlig personal vi intervjuade påstod att det inte fanns några "osynliga elever" på deras skolor.

Ämnesord: Elever. Kommunikation. Lärare. Rektorer. Samspel.

INNEHÅLL

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och mål.....	5
1.3 Arbetets uppläggning	6
2. Litteraturgenomgång	6
2.1. Vad säger Lpo 94	6
2.2. Resursernas betydelse	7
2.3. Samspelets betydelse i skolan	7
2.4. Individuella behov	9
2.5. Kommunikation.....	10
3. Teoretiska och metodologiska utgångspunkter	11
3.1 Teoretiska utgångspunkter	11
3.2 Metodologiska utgångspunkter	13
4. Empirisk del	13
4.1 Problemprecisering	13
4.2 Uppläggning och genomförande	13
4.3 Redovisning av resultat	15
4.3.1 Intervjuer med elever på skola 1	15
4.3.2 Intervjuer med lärare på skola 1	17
4.3.3 Intervjuer med rektor på skola 1	20
4.3.4 Intervjuer med elever på skola 2	22
4.3.5 Intervjuer med lärare på skola 2	25
4.3.6 Intervjuer med rektor på skola 2	28
5. Diskussion	30
5.1 Metoddiskussion	33
6. Sammanfattning	34
Bilaga 1 Frågor till elever	
Bilaga 2 Frågor till lärare	
Bilaga 3 Frågor till rektorer	

Förord

Vi vill börja med att rikta ett stort tack till alla de elever, lärare samt rektorer, för deras öppenhet och vilja att ställa upp på våra intervjuer. Lena Grollmuss vår handledare vill vi särskilt tacka för hennes stöd, tålamod och engagemang vid denna uppsats utveckling och genomförande. Sist men inte minst vill vi tacka våra familjer för deras uppoftande och tålamod under arbetets gång.

1. Inledning

Ämnesområdet som vi har valt är, kommunikationen i och utanför dagens skola mellan elever, lärare och rektorer samt vårdnadshavare. I lärarnas handbok (Lpo 94), står det att läsa om elevernas rätt till inflytande i den dagliga verksamheten i skolan. Vi kommer att ta upp hur de lokala skolplanerna och styrdokumentet (Lpo 94) följs upp i skolverksamheten. Främst är det forskningsskrifter som finns skrivet av Vygotskij (1930) och Säljö (2000), om samspel och kommunikation. Vi kommer även att använda oss av skolverkets forskningsrapport 202 (2001), samt ytterligare litteratur som belyser ämnet, och enskilda intervjuer.

1.1 Bakgrund

Vi är två lärarstudenter vid högskolan i Kristianstad, som läser det allmänna utbildningsområdet tre (AU3). Vi har läst två olika inriktningar. idrott och hälsa, samt fritid och skola i ett helhetsperspektiv. Anledningen till att vi valt detta område är den bristfälliga kommunikationen mellan skolans personal och eleverna, som vi har lagt märke till när vi varit ute på våra VFU platser. Även tidigare forskning inom området som vi har tagit del av, har väckt vårt intresse.

1.2 Syfte och mål

Syftet med vårt arbete är att undersöka kommunikationen och samspelet mellan skolans personal, elever samt vårdnadshavare, om det finns något samband med kommunikation och samspel för att eleverna ska lyckas med sin skolgång, samt öka sina möjligheter till fullständiga betyg. Vi har även för avsikt att ta reda på hur styrdokumentet (Lpo 94) omsätts i verkligheten, samt hur berörda parter tolkar och följer dem. Vår avsikt är också att hitta de ”osynliga eleverna” och se vad som görs för dem på de skolor som vi kommer att genomföra våra undersökningar på. Med de osynliga eleverna menar vi de elever som går obemärkta genom grundskolan, och lämnar den utan fullständiga betyg.

1.3 Arbetets upplägning

Vi har under detta arbete valt att tillsammans bearbeta litteraturdelen. Empiridelen har vi däremot arbetat var för sig på varsin skola i Sydsverige, detta för att få större omfattning på intervjuerna i arbetet. Hade vi intervjuat tillsammans hade tiden inte räckt till för att intervjuerna skulle bli kvalitativt genomförbara.

2. Litteraturgenomgång

Litteraturdelen kan kännas kort för läsaren. Detta har vi valt på grund av att den litteratur som vi har läst inom området har vi upplevt som upprepningar, därför har vi inte tagit med all litteratur som vi har bearbetat under arbetets gång. I vissa fall har författarna behandlat och utvecklat tidigare forskning inom samma område.

2.1 Vad säger Lpo 94

I Lpo 94, där de tar upp under rubriken, rättigheter och skyldigheter, vikten av ”vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan” (s.11). Vidare i Lpo 94 går det att läsa om hur ”skolan skall därvid vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen (s.11)”. I Lpo 94 står det även att läsa om elevernas möjligheter av att ta egna initiativ, detta för att de skall utveckla sin förmåga att arbeta självständigt och lösa problem. Under rubriken mål och riktlinjer betonas vikten av att lärarna utvecklar regler för arbetet i samvaro med eleverna. Det står även skrivet i Lpo 94 att alla som arbetar i skolan är skyldiga att verka för de demokratiska arbetsformerna. Under rektorns ansvar står det att läsa ”rektorn har ansvaret för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas” (s. 21).

2.2 Resursernas betydelse

I Ahlström K- G m.m. (1986) skrivs det bland annat om behov och resursprioriteringar. I denna del kan man läsa om vikten med integrering och hur fördelning av resurserna ska användas, samt hur man ska få konflikter och motstridiga intressen att komma fram i ljuset. ”Det är inte bara mängden resurser som är av betydelse. Det är framför allt användningssättet som är viktigt” (s. 138).

En annan relevant iakttagelse ifrån ovanstående bok, är de beslut som utgör ramen för mönstret i undervisningen. Det är inte lärarens egna beslut som ger resultat, utan det är de beslut som görs på politisk nivå som ger resultaten i undervisningen.

2.3 Samspelets betydelse i skolan

I skolverkets forskningsrapport 202 (2001) tar de upp problemet med att hitta en förståelse av orsakerna till att så många elever lämnar grund och gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Det är viktigt att skolan har ett bra förhållningssätt och en bra attityd till elever och föräldrar. Detta tycks vara en nyckelfaktor som hänger samman med svårigheterna att nå fullständiga betyg i grundskolan. Elevernas brist på förtroendefulla relationer till vuxna är viktigt och fungerar inte detta så blir det svårt att uppnå målen.

I forskningsrapport 202 tar man vidare upp att vissa elever menade att deras lärare inte brydde sig något speciellt för att de skulle klara sin skolgång. ”Det var som de ignorerade mig, när jag gick i den stora klassen. Jag fick bara sitta, fick knappt hjälp. Det var därför jag struntade i att gå dit” (s. 30). I de ämnen där eleverna har haft dåliga relationer till läraren har betygen blivit dåliga, men i andra ämnen har det gått bättre med andra lärare. Det visar att de personliga relationerna är viktiga för att få ett fungerande samarbete mellan läraren och eleven. Något som också är viktigt när det gäller elever och föräldrars personliga kontakt med skolan är

utvecklingssamtalen. Det visar sig att de inte leder till någon förändring som gynnar elevernas möjligheter att nå målen.

Vidare i forskningsrapport 202 står det att läsa att resultaten från studierna kring förutsättningar för lärande, som bygger på intervjuer med 40 lärare fördelade på sex olika skolor, framgår det ganska tydligt att flera av de intervjuade lärarna poängterar vikten av att en god social miljö är en förutsättning för ett gott lärande. I det här innefattas enligt lärarna ”trygghet, ordning och reda, lugn och ro, men också i relationerna mellan elever och lärare ett positivt klimat och en avspänd atmosfär” (s. 31)

Forskningsrapport 202 poängterar även att lärare och skolledare tror saker och ting ordnar upp sig och löser sig längre fram i skoltiden. Vissa föräldrar menar att de inte fått några indikationer på att deras barn inte skulle nå målen under de första fyra- fem skolåren, men det har visat sig att stödbehovet för eleven hela tiden funnits där. Detta har även bekräftas av lärare som menar att skolan väntar för länge med att ge stöd. När sen eleverna har fått sitt stöd för att klara av målen följs huvuddelen av stödinsatserna inte upp eller utvärderas och det innebär att skolan har svårt att se vilka effekter stödet har gett. Det är också så att det finns en risk att ”stödåtgärderna sätts in slentrianmässigt utan en bedömning av vilken typ av insatser som gagnar eleven bäst” (s. 32).

Av materialet i forskningsrapporten visar det sig att lärarna som undervisar stora grupper har svårt för att hinna med att individualisera i den utsträckning som det skulle behövas. Även eleverna tar upp problemet med stora grupper. De anser i stor utsträckning att de har problem med att arbeta i större grupper, där många gånger arbetsmiljön är stökig och orolig. De vill hellre arbeta enskilt eller i mindre grupper.

Nilsson (1999) skriver om lärarprofessionalitet och hur undervisningsmetoder kan variera i klassrummet.

” En viktig sida av den sociala kompetensen är att läraren på ett lyhört sätt kan avläsa och förstå stämningsslagen och spänningar inom elevgruppen eller mellan enskilda elever och att konflikter av olika slag tas upp och diskuteras offentligt i klassen. [---] Den professionella läraren har också goda kontakter med elevernas

föräldrar, som kontinuerligt och på olika sätt får möjlighet att följa och påverka undervisningen” (s. 12).

Nilsson tar även upp kravet på samarbete i arbetslag som har ökat dramatiskt. Tiden är förbi då läraren kunde stänga dörren till sitt klassrum och strunta i det som pågick i klassen bredvid. Vidare betonar Nilsson att vikten i läraryrket är att förstå och utveckla, det är en viktig del att sträva efter dagligen i och utanför klassrummet.

Engquist (1994) skriver att resultatet av ett samtal kan bli dåligt och oskickligt om inte samtalet präglas av ömsesidighet utan istället av dominans och underkastelse. Det här kan lätt förekomma i samtal mellan chefer och medarbetare.

2.4 Individuella behov

Atterström och Persson (2000) tar upp vikten av en individualiserad skola. De är inte förvånade över att så många elever inte klarar av ett eller flera av skolans traditionella kärnämnen. Där finns många elever som inte kan anpassa sig till ”idealet” därför finns behov att tillgodose alla de individuella behov som alltid finns i klassrummet.

Pramling, m.fl. (1995) skriver om de förväntningar som barn har inför och efter skolstarten. Den initiala krisen som barn genomlever när de börjar skolan är också något som nämns en hel del i ovanstående bok.

”Att börja skolan är för varje barn skilt från alla tidigare erfarenheter. Kullberg menar att barns inträde i skolan verkar vara förbundet med ängslan och osäkerhet. [---] En pojke som inte uttrycker ängslan i början kom trots detta in i en kris när han upptäckte, att det sätt som han tänkte om alfabetet inte överensstämde med skolans sätt” (s 20).

Det går även att läsa i ovanstående bok om olika inlärningsmetoder som lärare kan använda sig av för att möta alla elever och ta till vara på deras tidigare erfarenheter, samt lära dem att ta vara på den kunskap som de får i skolan.

2.5 Kommunikation

I Malténs bok (1998) står det att kommunikation är en stor del av samspelet mellan människor. Vi mottager information från andra människor och kommunikationen hjälper oss även att överföra budskap. Kommunikationen påverkar andra när det gäller tankar, åsikter, attityder och värderingar, alltså försöker den framkalla en reaktion hos mottagaren.

Maltén frågar sig, varför måste då en människa kommunicera? Alla är vi i behov av gemenskap och mänsklig kontakt, det är viktigt, om inte livsnödvändigt för oss alla. Vi behöver kommunikationen för att överleva fysiskt och socialt. Via kommunikation kan vi intellektuellt mottaga och förmedla information enligt Maltén, alltså göra omvärlden mer begriplig och meningsfull. Vi kan även emotionellt få utlopp för känslor, glädje och sorg, misslyckanden och framgång, alltså ge uttryck för behov och personlighet. Genom kommunikation kan vi socialt känna oss uppskattade och sedda, komma nära varandra, hålla ihop en familj eller vårt samhälle. För att kommunikationen mellan två människor ska upplevas som tillfredsställande måste man göra återkopplingar s.k. feedback för att kontrollera att innehållet har uppfattas på rätt sätt. Sändaren och mottagaren byter roller för att det ska bli konkret för de båda vad de menar. Mottagaren blir alltså sändare i sin feedback. Han återkopplar vad sändaren har sagt så det inte blir några missförstånd.

Brännlund (1999) skriver att ordet kommunikation betyder ”stå i förbindelse med” och det innebär någon form av kanaler eller nätverk människor emellan. Vi pratar med varandra för att skaffa oss en känsla av kontakt, öppenhet och delaktighet inom organisationen. Vi måste också kunna signalera våra känslor och behov till andra. Detta gör att kommunikationen först och främst ligger på en känslomässig nivå. Ofta har vi en tendens till att ofta skifta nivå i vår kommunikation och det sker omedvetet.

Enligt Brännlund börjar vi ibland i en ände och när vi efter några sekunder verkligen kommer på vad vi vill förmedla så har vi en tendens att lägga det i slutet av budskapet och då blir det lätt missförstånd, feltolkningar och i värsta fall kan det leda till konflikter. Olika forskare världen över har konstaterat att genomsnittsmottagaren i en genomsnittlig kommunikationsprocess lyssnar endast på ca tjugofem procent av budskapet man sänder. Sedan börjar personen med att räkna ut ett svar. När sändaren kommit halvvägs så är redan mottagaren klar med sitt svar och vill ivrigt kunna framföra detta för sändaren. När vi kommunicerar använder vi inte bara det verbala språket utan också det vokala, d v s att vi använder vår röst i olika styrkeförhållanden, tonfall, fraseringar och pauseringar. Vi använder även kroppsspråket som också är en viktig del. Man brukar dela upp den totala kommunikationen så att det verbala utgör ca tjugo procent, det vokala fyrtio procent och slutligen kroppsspråket de resterande fyrtio procenten.

3 Teoretiska och metodologiska utgångspunkter

Denna del av arbetet belyser våra teoretiska utgångspunkter och metodval i relation till arbetets syfte. Vi kommer här att ta upp de författare som vi har funnit relevanta att utgå ifrån i detta arbete.

3.1 Teoretiska utgångspunkter

Vygotskij (1930) skriver om vikten av att låta barnet få uppleva fantasi och kreativitet, samt sättet av att låta fantasin operera hos det mänskliga sinnet och att fantasin är minst lika viktig som de vetenskapliga upptäckterna. Olikt samtida psykologiska tänkare, beskrev Vygotskij hur känsla och tanke hör ihop, något som ofta skiljs åt i de utvecklingspsykologiska teorierna hos andra tänkare som t.ex. Freud och Piaget. Vygotskij beskriver även hur viktig dialogen är för barnet med den vuxne, det är nödvändiga förutsättningar för inläringen.

Den metod som Vygotskij arbetade med, var att låta barnet kommunicera på mer än ett sätt. Han la vikten på att om barnet fick använda teckningar

kunde barnet göra sig förstått på ett annat sätt än bara med ord. Att ta tillvara på barnets förmåga att kommunicera på flera än ett sätt tyckte Vygotskij var viktigt för barnets utveckling, ”det inre” och ”det yttre” som Vygotskij benämnde det.

I Säljö (2000) står det att läsa om den kommunicerande varelsen. Säljö tar upp hur människan har utvecklat ett sociokulturellt redskap, för att kunna hantera vardagen. Denna utveckling har lett till att människan i stor utsträckning har neutraliserat betydelsen av sin egen skröplighet och bristande förmåga.

Vidare skriver Säljö om betydelsen av överföring av information mellan avsändare och mottagare, samt hur samspelet däremellan fungerar med inkodning och avkodning, den så kallade lednings- eller överföringsmetaforen.

Med ovanstående, syftar Säljö på sändarens och mottagarens kommunikation, och hur meddelanden skickas med hjälp av olika redskap t.ex. språket, texten och bilden. Mottagaren avkodar meddelandet (budskapet) och lägger det på minnet för att kunna plocka fram det från sitt kunskapsförråd när situationen kräver det, och metaforiken tillämpar den.

Marton och Booth (1997) skriver om Vygotskijs psykologi, där han försöker förklara, det inre (medvetenhet) i termer av det yttre (samhället). I Vygotskijs förklaring används Internalisering för att länka samman det yttre, och det inre. Författarna förklarar ytterligare, om hur den formen av kognitivism är individuell konstruktivism, den anser att det yttre (handlingar, beteende) är i behov av en förklaring, och att det inre (psykiska handlingar) är det förklarande, medan, vilket de påpekar, är tvärtom för social konstruktivism.

3.2 Metodologiska utgångspunkter

Vi har valt att arbeta med kvalitativ forskningsmetod när vi har intervjuat eleverna. Vi tycker det är viktigt att ha ett samspel med eleverna vi intervjuar, att få ett utbyte av synpunkter mellan två personer som talar om ett ämne som berör båda individerna. Vi vill gärna få en inblick i intervjupersonens vardag. Alltså att förstå meningen med vad den intervjuade säger är en oerhört viktig del av det hela, därför är den kvalitativa forskningen den metod som vi arbetar med. Vi tycker även att intervjuerna blir mer personliga och öppnare med en kvalitativ metod. När man har en personlig kontakt med intervjuaren registrerar man och tolkar inte bara vad som sägs utan hur individen säger det. Man tolkar kroppsspråk, olika tonfall och ansiktsuttryck. Intervjun med den berörde kan förändras under tiden om personen har en specifik uppfattning om något som man vill ha utvecklat. Man kan ställa följdfrågor för att vinna nya kunskaper i ämnet (Kvale 1997).

4 Empiri

I denna delen av arbetet har vi redovisat och sammanfattat våra resultat av våra intervjuer.

4.1 Problemprecisering

Hur fungerar styrdokumenterna ute bland skolorna i den dagliga verksamheten? Hur fungerar kommunikationen bland elever, lärare och rektorer? Kan man hitta de elever som riskerar att lämna skolan utan fullständiga betyg ”osynliga eleverna”?

4.2 Uppläggning och genomförande

Uppläggning och genomförande har vi planerat tillsammans, liksom våra intervjufrågor, utifrån de resultat som vi är ute efter i vår rapport. Innan vi

började med våra intervjuer skickade vi hem blanketter med eleverna till deras vårdnadshavare. Vi presenterade vårt syfte med intervjuerna samt att de var frivilliga. Vårdnadshavarna gavs möjlighet till att ge sitt samtycke, samt kunna kontakta oss för eventuella frågor. Vi poängterade för dem att vi skulle hålla intervjuerna anonyma. Detsamma gällde för den personal som vi intervjuade. Vi intervjuade fyra olika klasser, på låg- och mellanstadiet, jämt fördelad mellan två skolor, samt sju stycken inblandade lärare, fyra från skola 1 och tre lärare från skola 2. Vi valde att ta med idrottslärarna på skola 1, eftersom de hade båda klasserna i sin undervisning. Vi tyckte att det kunde vara relevant att se deras syn på eleverna i en annan miljö, än vad elevernas klassföreståndare hade. Syftet med att intervju läraarna var att se hur de följde styrdokumentet, även se hur kommunikationen fungerade mellan dem och rektorerna, samt lärarnas kommunikation med eleverna och deras vårdnadshavare. Samma sak gällde vid valet av de frågor som vi ställde. Vi ställde kringfrågor för att lärarna inte skulle känna sig utpekade.

Vi intervjuade även två rektorer på respektive skolor. Vi tog kontakt med berörda parter som vi lärt känna under våran utbildningstid. De elever som vi intervjuade går i årskurserna två och fyra (åtta elever ifrån varje årsklass, jämnt fördelad mellan könen). Intervjuerna varade mellan tio till 15 minuter, och tog plats i angränsande rum till deras klassrum. Samtliga lärare som vi intervjuade har undervisningsanknytningar till berörda elever, rektorerna kom ifrån samma skolor som intervjuerna ägde rum i. Lärarnas och rektorernas intervjuer varade i ca, 20 minuter, dessa ägde rum på respektive lärares, rektors arbetsrum. Intervjumetoden som användes var enskilda kvalitativa intervjuer, detta för att intervjupersonerna inte skulle påverkas av varandra. Vi valde även att ställa rundfrågor som inte var riktigt relevanta för denna undersökning. Detta för att lärarna inte skulle känna sig granskade och att vi skulle kunna få ett djupare underlag för vårt arbete.

På grund av tidsbrist var vi tvungna till att använda oss av kvantitativa metoder, som telefonintervju och samt en enkätutskick. Intervjumaterialet som vi fått in har vi bearbetat och sammanställt gemensamt, på ett till rapporten relevant sätt. Resultatet har vi sammanställt i redovisning av resultat längre fram i denna rapport. Med våra intervjuer var vår avsikt att

inte göra en jämförande studie, utan vi ville ha resultat ifrån två olika skolor för att det skulle ge oss större bredd och information i vårt arbete.

Läsaren kan tycka att det har lagts störst vikt på skola 1, men så är inte fallet. Vi tyckte under arbetet gång att de svar vi fick in på skola 1 utgjorde större nyfikenhet hos oss på grund av det material vi fick in och att det var av stort intresse för detta arbete, därav ett större diskussionsunderlag.

4.3 Redovisning av resultat

I redovisningen av resultat har vi valt att redovisa samtliga frågor för sig. Att vi valde detta redovisningssätt är på grund av att vi tyckte att de svar som vi fått av eleverna är relevanta för svaren vi fick av lärarna, rektorernas svar i sin tur är relevanta till de svar vi fick av lärarna. På detta sätt är det lättare för läsaren att sätta sig in i sammanhanget i rapporten samt följa den röda tråden i arbetet.

4.3.1 Intervjuer med elever på skola 1

Tycker du att klassen är för stor/liten, varför?

Samtliga elever tyckte att deras klass var lagom stor (17-19 elever). De motiverade inte varför.

Vad tror du om din lärare, är han/hon snäll?

Eleverna tyckte att deras lärare är snälla och rättvisa mot dem.

Tror du att det finns några av dina klasskamrater som vantrivs i klassen?

Ingen av eleverna trodde att det fanns någon i deras klass som vantrivdes där.

Är dina föräldrar ofta i skolan och stannar en stund under en lektion?

Endast en elev hade haft någon förälder som varit och hälsat på denna termin (höstterminen 2004). Samtliga elever hade haft en av sina föräldrar på besök i klassen förra terminen.

Får ni vara med och planera tillsammans med läraren vad ni ska göra under lektionerna?

Tre av eleverna på mellanstadiet svarade att de inte fick vara med och planera, medan den fjärde sa att de fick planera med läraren ibland, men inte mycket. Eleverna på lågstadiet svarade att de inte har fått vara med och planera.

Känner du dig duktig i klassen? Är dina klasskamrater lika duktiga?

Alla eleverna tyckte de var duktiga i klassen. En av flickorna på lågstadiet tyckte att hon var lite duktigare än de andra, de kan inte läsa och skriva lika bra som hon. En flicka på mellanstadiet tyckte att hon var speciellt duktigare än pojkarna ”för att de pratar så mycket och tramsar under lektionerna”.

Vad är tråkigt/roligt i skolan?

En av pojkarna på mellanstadiet sa att idrotten var roligast, och en av flickorna berättade att träslöjd var hennes favoritämne. En av pojkarna på lågstadiet tyckte att rasterna var roligast, då kunde man leka med sina vänner. De andra eleverna kunde inte komma med något svar på denna fråga. Ingen av dem tyckte något var tråkigt.

Varför går du i skolan?

En av flickorna på mellanstadiet svarade, att hon gick i skolan ”för att mamma och pappa ska kunna gå till sina arbeten”. De andra svarade att de gick i skolan för att lära sig ”saker” som t.ex. läsa, räkna m.m.

Får du hjälp med hemläxorna av mamma och pappa, eller annan i familjen?

Samtliga elever utom en tjej på lågstadiet svarade, att de fick hjälp med sina hemläxor, av sina föräldrar. Hennes föräldrar hade inte alltid tid att hjälpa henne.

Känner du att alla i klassen är delaktiga i undervisningen?

Samtliga elever på mellanstadiet svarade, att de upplevde att alla var delaktiga i undervisningen, annars lär man sig ingenting. På lågstadiet

berättade en av flickorna om att ”vissa i klassen bara går och sätter sig någon annanstans i klassrummet när de ska göra något”.

Sammanfattning av elevintervjuer, skola 1

På denna skola gick det elever från förskolan, till årskurs 9. De klasser som omfattade vår undersökning var årskurserna 2 och 4. Eleverna svarade nästan likartat på de frågor som de fick. Frågan om de fick vara med och påverka undervisningen gav ett tydligt resultat från eleverna. Samtliga elever tyckte om sina lärare och trivdes bra i sina klasser.

Dessutom tyckte de att klasserna var av lagom storlek. När eleverna fick frågan om de trivdes i skolan var samtliga elever positiva. Syftet med denna fråga var att hitta de elever som kände sig utanför i gruppen.

4.3.2 Intervjuer med lärare på skola 1, de benämns som A, B, C, och D.

Hur många elever har du i genomsnitt i din klass?

Lärarna hade klasser i storleken 18 till 25 elever.

Tycker du att klassen är för stor/liten, varför?

Alla lärarna tyckte att deras klasser var av lagom storlek.

På vilket sätt tror du att lärandet påverkas av klassens storlek för eleverna?

De tyckte att storleken på klasserna hade stor betydelse. De tyckte att ju mindre klasserna är desto mer uppmärksamhet och kontakt får varje elev. C berättade även att större klasser kräver mer organisation, och tid.

På vilket vis har miljön betydelse för ett bra lärande?

Samtliga lärare svarade att det har stor betydelse hur miljön för undervisningen ser ut. A, betonade vikten av att ha rymliga lokaler, samt hemtrevlig miljö. B, tyckte att det var viktigt att barnen har tillgång till ett extra utrymme, som barnen kan dra sig undan till när de vill ha lite lugn och ro.

Händer det att elevers attityder påverkar ditt beslut när det gäller betygsättning eller din bedömning av studieresultat, i så fall hur?

A, C och D tyckte att den sociala kompetensen kan påverka deras sätt att sätta betyg, medan B, tyckte inte att man ska blanda in kunskap med attityd när det gäller betygssättning ”det är två skilda saker”.

Hur ser du på din personliga kontakt med dina elever?

A, tyckte som de övriga lärarna att han hade bra kontakt med sina elever. Han underströk dock att man måste hålla en viss distans, och skilja mellan läraren och personen bakom läraren. Man ska inte släppa eleverna för nära in på privatpersonen, sade läraren.

Följs styrdokumentet teoretiskt och praktiskt noga på din skola? Motivera gärna.

Samtliga lärare svarade att de inte var riktigt insatta i de lokala, eller de rikstäckande styrdokumentet. De svar de gav handlade mest om den lokala skolplanen när det gällde allmänna ordningsregler. D, sade dock att ”man försöker följa den, men ibland går man vid sidan om den”.

Tror du att det finns elever som inte trivs i din klass?

Samtliga lärare trodde att deras elever trivdes bra i deras klasser. C tillade dock att man inte kunde vara omtyckt av alla elever, har man 400 elever i veckan, kunde han inte begära det.

Händer det att vårdnadshavare lägger sig i för mycket i din undervisning/relation till eleverna? Är det positivt eller negativt?

A, svarade att han inte har råkat ut för vårdnadshavare som har lagt sig i hans undervisning. Om de skulle göra det, skulle han inte bry sig om det eftersom de inte har den kompetens som krävs. B, däremot svarade att hon ville att vårdnadshavarna kommer med synpunkter, hon ville att vårdnadshavarna ska vara delaktiga i barnens skolgång. B, har varje månad, tid utsatt till vårdnadshavarna så att de kan komma och samtala med henne om de känner behov av det.

C och D, har aldrig haft någon vårdnadshavare som har lagt sig i deras undervisning, men välkomnade dem att göra det om de så ville. De är öppna för förslag ifrån dem.

Hur lägger du upp din planering så att alla elever är delaktiga i undervisningen?

A och B, tyckte inte att eleverna ska vara delaktiga i att planera lektionerna. A, tyckte att den roliga timmen (tid utsatt för elevernas egen vald aktivitet) räckte för eleverna, där fick de själva bestämma aktiviteten. C och D, däremot tyckte att eleverna skulle vara med och planera innehållet av lektionerna till en viss gräns. De gav även eleverna möjlighet att hålla i egna lektionen när de går i årskurs sex och uppåt.

Vilken relation har du till rektorn?

Samtliga lärare tyckte att rektorn tillbringade alldeles för lite tid ute i verksamheten, bland personal och elever. De tyckte att kommunikationen kunde ha varit bättre, ”det sägs för ofta en sak den ena dagen, för att sedan sägas en annan sak nästa dag”. C, berättade att rektorn aldrig har varit närvarande hos honom under hans lektioner. D, sa att det inte är ofta som rektorn säger nej till hans förslag, men förslagen har en tendens att glömmas efter en dag eller två. A, sa att han ”kan prata med rektorn utan att behöva vara rädd”.

Sammanfattning av intervjuer med lärare på skola 1.

Intervjuerna gav oss en del svar som var av intresse för vår undersökning. Tre lärare utav fyra välkomnade inblandning från vårdnadshavarna, medan den fjärde tyckte att vårdnadshavarna inte har den kompetens som krävs för att lägga sig i hans undervisning ”om de kommer med synpunkter så bryr jag mig inte om det”.

4.3.3 Intervju med rektor på skola 1.

Vilken akademisk bakgrund/utbildning har du?

Rektorn svarade att han har varit teknisk officer i armén, vilket han jämför med sex års högskoleutbildning. Rektorn har dessutom läst tio poäng i pedagogik samt tjugo poäng sociologi. Vid intervjutillfället läste han statlig rektorsutbildning på distans, vid Växjö universitet. Denna utbildning ges endast till dem som är verksamma som rektorer. På denna utbildning går det 59 rektorer ifrån Halland, Blekinge och Kronoberg. Denna utbildning är treårig, och rektor är färdigutbildad i juni, år 2006.

Är du angelägen om att skolans personal deltar i fortbildning?

Rektorn svarade att så är fallet, och att det måste ske kontinuerligt. Samtidigt tillade han att det var svårt att få till pengar för fortbildning. ”Viljan hos politikerna saknas”.

Sätter ni in stödåtgärder omedelbart när ni märker att det börjar gå dåligt för en elev?

Han svarade att så var fallet, och att de arbetar mycket med förebyggande åtgärder. Inget barn får lämna lågstadiet innan de behärskar det svenska språket i tal och skrift. På högstadiet hade eleverna schemalagd tid för socialt arbete, och det lades mycket tid på relationen mellan elev- lärare. Det fanns även en specialpedagog anställd för att arbeta med dessa frågor. Varje onsdag diskuterades eventuella problem som hade uppstått på skolan, och till dessa möten kunde även elevernas vårdnadshavare bli kallade.

Händer det att ni överlåter ”problembarn” åt socialmyndigheterna? Om ja, med eller utan vårdnadshavarens samtycke?

Rektorn svarade att det hände ett par gånger varje år, och där hänvisade han till det som står skrivet i skollagen, om alla barns rätt till utbildning, samt skolans skyldighet att ingripa. Innan de kopplade in socialen, fick föräldrarna möjlighet att yttra sig och komma med eventuella synpunkter. Om problemet var i form av handikapp (bokstavs barn) vidtog skolan inga åtgärder utan vårdnadshavarens samtycke. I denna kommun fanns det

resurscentrum med psykolog, där förekom utredningar med de barn som kunde tänkas ha någon form av psykiskt handikapp.

Tror du att det finns barn i din skola som går obemärkta (osynliga) igenom grundskolan och som resulterar i ofullständiga betyg (kommer inte in på gymnasiet)?

”Det är helt omöjligt att barn kan komma obemärkta igenom grundskolan på denna skola, all personal på förskolan är utbildad för att se dessa barn”. Om eleverna började strula till det, kontaktades de sociala myndigheterna, och i vissa fall BUP (Barn och ungdomspsykiatri).

Känner du att du har en bra personlig kontakt med elever och lärare på skolan?

Enligt rektorn hade han en bra relation med dem, särskilt med eleverna på lågstadiet, eftersom han bara hade arbetat på skolan i två år. ”Att ha bra relation med alla är helt omöjligt”. Rektorn berättade att han hade 120 anställda, och att administrationen tog största delen av hans tid.

På vilket vis följer du upp att dina lärare följer skolplanen, och hur ofta revideras den?

Den lokala skolplanen (innehöll även styrdokumentet), arbetades det aktivt med varje år. Där gavs både elever och vårdnadshavare möjligheten att komma med synpunkter och eventuella förändringar. Skolplanen reviderades varje år.

På vilket vis tror du att lärandet påverkas av klassens storlek för eleverna?

Lagom stora klasser är det bästa för bra lärande, både för lärare som elever. Alltför stora klasser ger mer oordning och sämre studieresultat.

Gör ni något speciellt för att eleverna ska känna sig delaktiga i undervisningen, och känna social trygghet?

På skolan hade de elevråd, där varje klass hade en representant, och samtliga gavs möjligheten att framföra sina åsikter. Detta råd hade möte två

gångar per termin, där det diskuterades allt ifrån skolmaten till skydd vid olika katastrofer. Om eleverna ville vara delaktiga i undervisningen, var upp till varje enskild lärare.

Sammanfattning av intervjuresultat med rektorn på skola 1

Rektorn talade om att de reviderade och aktivt arbetade med skolplanen varje år. Rektorn berättade även under intervjun att han hade 120 anställda att ta hand om och att den administrativa delen tog mycket av hans tid. Rektorn menade på att han inte hade tid att ta hand om det som var viktigt i skolan, den personliga kontakten. Vidare berättade rektorn att det stod skrivit i skollagen om att alla barn har rätt till utbildning, samt skolans rätt att ingripa.

4.3.4 Intervjuer med elever på skola 2

Tycker du att klassen är för stor/liten, varför?

Alla de intervjuade tyckte att klasserna var lagom stora. Vissa förklarade att de hade gått i en mindre klass innan med 20 elever men vid intervjutillfället gick de i en klass med 25 elever. Detta tyckte eleverna var positivt för då fick de fler kompisar. Många poängterade tydligt att de inte ville ha fler, men att det fungerade bra med det antal som var.

Vad tror du om din lärare, är han/hon snäll?

Några elever tyckte lärarna var lagom stränga, de satte gränser och det tyckte de var bra. Andra elever tyckte lärarna var snälla och bra på att förklara vad de menade med vissa uppgifter som man inte förstod. En kille däremot tyckte att en av lärarna var sträng fast det var inte jobbigt menade han på, för han behövde det ibland, sa han lite självkritiskt.

Tror du att det finns några av dina klasskamrater som vantrivs i klassen?

Här var det lite blandat resultat, vissa trodde att några inte trivdes. De motiverade detta med att de hade få kompisar, och därför hade de det tråkigt. Vissa elever trodde inte alls att någon vantrivdes utan att alla hade det bra.

Är dina föräldrar ofta i skolan och stannar en stund under en lektion?

Tre av eleverna hade haft föräldrar som varit med i klassrummet, oftast hade de då stannat en förmiddag eller längre. För de resterande fem eleverna hade föräldrarna inte varit någon längre stund i klassrummet. Vissa tyckte det var tråkigt men förstod samtidigt att de inte kunde komma på grund av sina arbeten, och andra orsaker.

Får ni vara med och planera tillsammans med läraren vad ni ska göra under lektionerna?

Vissa elever tyckte att de hade en möjlighet att påverka undervisningen. En del av lektionerna de hade var inte planerade, då fick eleverna planera vad de skulle göra. De här lektionerna var ungefär som klassens timme förr i tiden. Dessa lektioner var uppskattade för det kändes ganska fritt. Ibland blev där även lite tid över på ”vanliga” lektioner och då brukade läraren ge eleverna ansvar för vad som skulle göras. Annars i den huvudsakliga undervisningen tyckte eleverna att de inte hade mycket att säga till om. En elev sa att han kunde påverka undervisningen när han utvärderade varje vecka. En annan elev berättade att de fick bestämma i vilken ordning de skulle arbeta. Vissa elever tyckte inte de fick bestämma något, eller som en kille berättade ”vi är bara barn, lika bra att lärarna bestämmer, de vet bäst”.

Känner du dig duktig i klassen? Är dina klasskamrater lika duktiga?

Vissa elever tyckte att de skötte sig bra och var duktiga, fast de klagade på att vissa elever var oseriösa och lade ner mer tid på annat. Fast detta hände bara ibland, men när det hände så var det lite jobbigt.

Vad är tråkigt/roligt i skolan?

En elev tyckte det var tråkigt att arbeta med längd, volym, vikt och pengar för detta var något som personen behövde träna mer på. Annars tyckte eleven om matte men de andra sakerna hade eleven svårt för, så därför var det tråkigt. Vissa saker i skolan är också tråkiga om man kan det redan, eleven menade på att det bara blir en upprepning. Ett ämne som någon elev tyckte var tråkig var engelskan fast den var bra att kunna för framtida bruk.

En elev tyckte det var tråkigt att utvärdera. Eleven menade på att ”det bara blir en massa skrivande när de utvärderade varje vecka, och det är tråkigt”. Många elever tyckte saker utanför den vanliga klassrumsmiljön var roliga. Idrott och rörelse var roligt för då fick man springa och röra sig. När man åkte och badade, eller utflykter till olika ställen var också roligt enligt eleverna. Hemkunskap hörde också till favoriterna för då fick man göra egna saker som att laga mat. Torsdagskul, som innebar att eleverna själv fick hitta på en massa saker var också omtyckt. Oftast blev det en typ av småstjärnorna och det var uppskattat.

Varför går du i skolan?

Alla elever berättade att man måste gå i skolan för att lära sig en massa saker. Varför måste man lära sig saker då? Annars kan man ingenting när man ska börja jobba svarade en elev, man måste lära sig saker som att skriva annars kan man inte skriva brev till vänner och kompisar svarade en annan. Alla elever berättade att man måste ha kunskap för att klara sig här i livet, det är en förutsättning för att fungera.

Får du hjälp med hemläxorna av mamma och pappa, eller annan i familjen?

Alla elever fick hjälp av någon där hemma vid behov. En elev berättade ”ibland får jag för lite hjälp, för föräldrarna vill att jag ska arbeta med det själv”. En annan elev berättade att han fick den hjälp han behövde, föräldrarna fanns tillgängliga om han behövde dem. En elev tyckte att föräldrarna var lite väl hårda, för läxorna måste göras så fort man kommer hem, detta dels för att få det gjort och dels för att föräldrarna var tillgängliga då om det behövdes hjälp.

Känner du att alla i klassen är delaktiga i undervisningen?

Eleverna tyckte överlag att de gjorde vad som krävdes av dem. Vissa erkände att man kanske inte alltid var koncentrerad, ibland snackade de med kompiserna, men det gick bra ändå menade de. På lektionerna tyckte också eleverna att de gjorde vad de skulle fast ibland var det svårt då vissa ämnen

var roligare än andra. Man fick göra så gott man kunde, menade vissa elever.

Sammanfattning av intervjuer med elever på skola 2

Eleverna som blev intervjuade i skola 2 hade en överlag positiv bild över skolan. De tyckte att lärarna var snälla och gav dem den hjälp som de behövde. Man kunde se ett klart mönster från eleverna om vad de uppfattade som roligt i skolan. Det var oftast praktiska saker som idrott, hemkunskap och bad. Tråkigast var oftast de traditionella ämnena som matematik, engelska och svenska. Alla elever var överens att man måste gå i skolan för att införskaffa sig kunskap för framtida bruk i livet.

4.3.5 Intervjuer med lärare på skola 2, de benämns som 1, 2, och 3.

Hur många elever har du i genomsnitt i din klass?

25 elever fanns där i klasserna, svarade alla lärarna.

Tycker du att klassen är för stor/liten, varför?

Både lärare 1 och 2 tyckte klassen var för stor. De motiverade detta med att det var svårt att hinna med varje enskild elev i deras individuella utvecklingsplan. Det var för lite tid till var och en elev. Lärare 3 tyckte det var rätt lagom, men ville inte ha fler.

På vilket sätt tror du att lärandet påverkas av klassens storlek för eleverna?

Lärare 1 menade på att det kunde vara svårt med koncentrationen hos eleverna. De lärde av varandra och utbytte tankar och förklarade för varandra utifrån sina erfarenheter. De handledde varandra och vi vuxna handledde dem att förstå sitt eget ansvar och lärande. Lärare 2 berättade att det var inte bra om klassen var för små heller, för då kunde det vara svårt att få ihop en fungerande grupp när barnen skulle jobba tillsammans. Lärare 3 berättade att det var inte antalet i gruppen som hade sådana stor betydelse utan mer sammansättningen.

På vilket vis har miljön betydelse för ett bra lärande?

Det var viktigt att det var en lugn miljö så att alla kunde utvecklas i sin takt och få möjlighet att koncentrera sig berättade lärare 1. Hemmiljön påverkade också deras lärande i hög grad. Ett samarbete med hemmen var ett måste för att eleven skulle lyckas och känna sig nöjda fortsatte samma lärare. Lärare 2 och 3 tyckte också att miljön hade stor betydelse. En miljö måste vara inspirerande och skapa förutsättningar sade lärare 2.

Händer det att elevers attityder påverkar ditt beslut när det gäller betygssättning eller din bedömning av studieresultat, i så fall hur?

Inte i någon större utsträckning menade lärare 1. Lärare 2 hoppades inte att attityden skulle påverka resultatet. Resultatet ska bedömas utifrån elevernas förutsättningar. Lärare 3 ansåg inte att attityden spelade någon roll, fast ibland tänker man omedvetet på vissa attityder.

Hur ser du på din personliga kontakt med dina elever?

Lärare 1, tyckte att det var viktigt att prata med varje elev en stund varje dag. Längden på samtalen kunde vara olika beroende på vad de behövde hjälp med. Det var också viktigt att utvärdera varje vecka, lära och diskutera med varje elev om deras utveckling, och vad de skulle göra för att de skulle fortsätta att utvecklas på ett positivt sätt. Att hitta ett sätt som eleven trivdes med. Även viktigt att prata om de sociala bitarna och inte bara det som hände i skolan.

Lärare 2 tyckte det var viktigt med ett ömsesidigt förtroende och respekt, att eleven skulle se henne som en god förebild. Lärare 3 tyckte det var viktigt med personlig kontakt och försökte ha det så ofta som möjligt i den utsträckning det gick.

Följs teorietik och praktiketik (skolplanen) noga på din skola?

Motivera gärna.

Lärare 1 poängterade att de jobbade mycket med värdegrunden varje dag. Detta gjordes med olika samtal med eleverna. Alla hade gjort en plan om vad som skulle gälla, vad som var viktigt. Eleverna, personalen och föräldrarna fick göra var sin plan. Elevernas var helt klar och den skulle alla

följa så gott det gick. De andra höll på att utvecklas på olika sätt. Elevvårdsplan och mobbingplan fanns och skulle följas av alla. Lärare 3 tyckte att de jobbade bra med skolplanen i praktiken. Kanske inte allting blev exakt som man ville ibland, men i stort sett så följdes det.

Tror du att det finns elever som inte trivs i din klass?

Lärare 1 hoppades inte att någon elev inte trivdes i klassen, och trodde inte heller att så var fallet. Skulle det vara så borde föräldrarna, som de har en bra kontakt med påtalat detta, så hade de kunnat löst problemet. Lärare 2 trodde inte att det fanns någon elev som inte trivdes i klassen, däremot har alla dåliga dagar och det måste man acceptera. Lärare 3 kunde inte tänka sig att någon inte trivdes, det borde hon ha märkt isåfall.

Händer det att föräldrar lägger sig i för mycket i din undervisning/relation till eleverna? Är det positivt eller negativt?

Det finns ingen som kan lägga sig i för mycket menade lärare 1, för det är deras rättighet och skyldighet att göra detta. ”Vi tycker alla olika, men då får vi försöka föra en diskussion. Allt går att lösa, om inte annat så med rektorns hjälp”. Lärare 2 och 3 tyckte också det var positivt att föräldrarna var engagerade. De skulle komma med idéer och kritik, det var utvecklande tyckte lärare 2. Lärare 3 menade också att föräldrarna hade ett ansvar mot barnen för deras utveckling.

Hur lägger du upp din planering så att alla elever är delaktiga i undervisningen?

Lärare 1 och 2 berättade att innan de började med ett område gjorde de en ”brainstorm” med eleverna, där de tog reda på vad de redan visste och vad de vill lära sig mer om. Sedan diskuterade de tillsammans med eleverna och på så vis försökte uppfylla målen. Före varje utvecklingssamtal gick de igenom deras tankekarta enskilt med varje elev och bockade av vad de kunde eller vad de behövde träna mer på. Det blev sen som underlag till utvecklingssamtalen. Lärare 3 arbetade också individanpassat för att veta var eleverna stod i deras utveckling. Eleverna kom ofta med egna förslag på

vad de ville göra och vad de behövde träna på, och det var positivt tyckte lärare 3.

Vilken relation har du till rektorn?

Lärare 1 hade en bra relation till rektorn. Rektorn var ett stort stöd för både elever, föräldrar och lärare. En god ledare ska vara det menade läraren. Lärare 2 hade också en rätt god relation till rektorn, fast hon tyckte det brast lite i engagemang hos rektorn, men motiverade detta med att rektorn hade så mycket att göra så tiden blev knapp. Lärare 3 hade inga större problem med rektorn, självklart förekom det diskussioner om olika saker fast det brukade lösa sig.

Sammanfattning av intervjuer med lärare på skola 2

Intervjuerna visade att två av de tre lärarna tyckte klasserna var för stora, den tredje tyckte att klassen var lagom stor. För att få ett behagligt klimat ansåg lärarna att den personliga kontakten var viktig för att samspelet och kommunikationen skulle fungera med eleverna. En av lärarna betonade även att det var för lite engagemang från rektorns sida, detta på grund av tidsbrist.

4.3.6 Intervju med rektor på skola 2

Vilken akademisk bakgrund/utbildning har du?

Rektorn svarade att hon hade jobbat som mellanstadielärare i många år, sen hade hon gått den 3-åriga statliga rektorsutbildningen.

Är du angelägen om att skolans personal deltar i fortbildning?

Rektorn tyckte det var viktigt att personalen fortbildade sig. Det var bestämt i deras kompetensplan. Oftast skedde kompetensutvecklingen vid terminsstarten. De hade avsatt en budget för fortbildning fast de skulle vilja avsätta mer, för det är inte tillräckligt mycket men detta var en ekonomisk fråga.

Sätter ni in stödåtgärder omedelbart när ni märker att det börjar gå dåligt för en elev?

Rektorn svarade att de arbetade systematiskt när det gällde sådana här saker. Var det akut så tog de kontakt med vårdnadshavarna för att hitta en lösning. Var det riktigt illa kunde de koppla in socialen eller BUP. Konkreta lösningar kunde också vara extra stödundervisning i vissa ämnen eller mer anpassad studiegång för individen.

**Händer det att ni överlåter ”problembarn” åt socialmyndigheterna?
Om ja, med eller utan vårdnadshavarens samtycke?**

Rektorn sade att de anmälde alltid till myndigheterna när de såg om ett barn för illa. Det svåra var att se vart gränsen gick, när skulle man anmäla eller inte, det var en svår balansgång menade rektorn.

Tror du att det finns barn i din skola som går obemärkta (osynliga) igenom grundskolan och som resulterar i ofullständiga betyg (kommer inte in på gymnasiet)?

Nej, det förekommer inte hos oss berättade rektorn. De hade skicklig personal som tog tag i sådana problem när det uppstod. Vi har en bra kommunikation och detta följde barnen vidare genom skolgången så det skulle förvåna rektorn oerhört mycket om en elev gick obemärkt genom skolgången.

Känner du att du har en bra personlig kontakt med elever och lärare på skolan?

”Ja, det tycker jag. Jag har det kanske inte med alla, det är svårt, men till en stor del”. Rektorn menade på att hon skulle vilja haft mer tid över till den personliga kontakten för detta var oerhört viktigt.

På vilket vis följer du upp att dina lärare följer skolplanen, och hur ofta revideras den?

Vi har konferenser och sen lämnar vi en kvalitetsredovisning som kommunen kräver. Kommunikation var bra mellan lärarna ansåg rektorn, den vardagliga kommunikationen var viktig. Den lokala arbetsplanen

reviderades varje år. Handlingsplanerna reviderades oftare än ämnesplanen. Man utvärderar delar av varje plan varje år.

På vilket vis tror du att lärandet påverkas av klassens storlek för eleverna?

Det blir mindre tid för varje elev med större klasser, men det är långt ifrån storleken som avgör hur ett lärande fungerar berättade rektorn. Sammansättningen i klasserna var viktigare om det skulle bli ett mer fungerande lärande.

Gör ni något speciellt för att eleverna ska känna sig delaktiga i undervisningen, och känna social trygghet?

Rektorn berättade att i deras organisation på skolan var de uppdelade i spår som gav eleverna en större trygghet i skolan. Det börjar när de var små och sen gick de upp i klasserna i samma spår hela tiden med kända ansikten. De hade utflykter med samma spår och hade redovisningar ihop och på det viset blev det en tryggare och mer avspänd miljö. Eleverna kände igen lärarna som de senare skulle ha i skolgången och fick en bättre kontakt med de äldre eleverna. Vi arbetar också mycket med värdegrunden berättade rektorn. Vi har ett motto som lyder ”att alla elever är allas elever”.

Sammanfattning av intervju med rektor på skola 2

Rektorn tyckte att hon hade en bra personlig kontakt men önskade den kunde ha varit bättre. Hon var medveten om att det behövdes disponeras mer tid på den dagliga kommunikationen fast andra uppgifter förhindrade detta. Rektorn berättade att det inte fanns några ”osynliga elever” på skolan utan alla elever fick de förutsättningar som krävdes för att få fullständiga betyg.

5 Diskussion

Vi har i vår undersökning fått en hel del intressanta resultat när det gäller samspelet i skolan. De skolor som vi har gjort våra undersökningar i har

visat på ett ganska likt resultat när det gäller samspelet och kommunikationen mellan berörda parter. När vi började vår undersökning trodde vi att resultaten skulle skilja sig mer än vad det gjorde på de skolor vi undersökte. Den litteratur som vi har studerat och undersökt i ämnet belyser vikten av en väl fungerande kommunikation för att samspelet allmänt ska fungera. I styrdokumentet står det om elevers rätt att påverka undervisningen. På de skolor som vi undersökte tillämpades elevinflytande begränsat av lärarna. Utifrån elevernas svar på skola 1, kunde vi tydligt se att styrdokumentet inte följdes som de borde på denna skola. Skolan följde inte upp de krav på elevernas inflytande i den dagliga verksamheten, då syftar vi på elevernas rätt till att påverka undervisningen.

Eleverna fick inte den information som de var berättigade till av sina lärare, enligt lärarna själva på skola 1. Om kommunikationen och samspelet fungerade så här allmänt på denna skola, var det ett tydligt bevis på att eleverna inte fick sina rättigheter tillgodosedda. De svar lärarna på skola 1, gav om styrdokumentet handlade endast om den lokala skolplanen och dess allmänna ordningsregler. Det gav tydliga resultat om att kommunikationen på denna skola inte var som den borde vara, när det gällde kommunikationen lärare- rektor. Rektorn på samma skola påstod att han hade bra kommunikation med lärarna, medan lärarna talade om att kommunikationen med rektorn inte var av tillfredsställelse.

Rektorn på skola 1 visade inte heller någon större vilja för att elevinflytandet fick gehör. Rektorns kunskap om styrdokumentet visade sig vara bristfällig. När han fick frågan om han agerade för att eleverna skulle känna sig delaktig i undervisningen, svarade han att det var upp till varje enskild lärare att avgöra om hans elever fick den möjligheten. Ett annat intressant resultat från intervjun med rektorn var att han påstod att det var omöjligt för eleverna att passera skolan utan fullständiga betyg.

Samtidigt berättade han att de fick kontakta socialmyndigheterna ett par gånger om året. Detta på grund av olika åtgärder som måste sättas in för att hjälpa den aktuella eleven i fallet. Han vidtog ej åtgärder utan vårdnadshavares samtycke. Resultatet här kan vara svårtolkat. Vad hände med de elever som hade vårdnadshavare som inte gav sitt samtycke till utredning? Han hänvisade till skollagen, samtidigt som han bröt mot den.

Vårdnadshavares rätt till inflytande i skolan, är en klar rättighet enligt Lpo 94. Vi stötte på lärare på skola 1 som hade en annan syn på vårdnadshavarens rätt till inflytande i skolan, detta gör att styrdokumentens betydelse ej fungerar i praktiken. Alla resultat var inte av negativ natur, vi fick reda på att idrottslärarna på samma skola, var de enda som tillämpade elevinflytande och elevledda lektioner på denna skola. Om man hänvisar till styrdokumenterna ska samtliga lärare ge eleverna denna möjlighet.

Det som överraskade oss med resultatet i intervjun med rektorn på skola 1, var att han inte verkade bry sig huruvida lärarna följde styrdokumenterna eller ej. Han sa att det var upp till varje lärare att följa den lokala skolplanen och styrdokumenterna.

Något som inte var konkret för alla elever på skola 2, enligt intervjuerna var deras chans att påverka undervisningen. Här visar resultatet på kommunikationsbrist när det gäller elev- lärare. Enligt lärarna fick eleverna vara med att planera undervisningen fast eleverna kände det inte så. Både lärarna och rektorn betonade vikten av detta. Vissa lärare betonade att det var för lite engagemang från rektorns sida. Detta ledde till en försvagad kommunikation från lärarna gentemot rektorn. Rektorn på skola 2, tyckte att hon hade en bra personlig kontakt med elever och lärare men den kunde ha varit bättre enligt rektorn själv. Rektorn var medveten om att det behövdes disponeras mer tid på den dagliga kommunikationen fast andra uppgifter förhindrade detta. Detta bekräftades tydligt utifrån lärarnas intervjuer, där de berättade att rektorn inte alltid hade den tid som fodrades till att vara med på lärarnas möten. Enligt rektorn fanns det inte några ”osynliga elever” utan alla elever fick de förutsättningar som krävdes för att få fullständiga betyg.

Här undrar vi om inte det vore bra att skolorna reviderades av utomstående parter. Visst vore det bra om det fanns årliga kontroller från skolverkets sida på samtliga skolor för att se till att styrdokumenterna efterföljs. Vi är medvetna om att det är en ekonomisk svårighet, men någon lösning borde det finnas för att sträva mot en mer professionell skola.

Rektorerna och lärarna påstod att det inte fanns några ”osynliga elever” på deras skolor. Vi kunde inte heller i vår undersökning hitta några ”osynliga elever”. Vi hade velat göra en mer omfattande undersökning för att hitta

belägg för personalens påstående om att dessa elever inte fanns på deras skolor.

I skolverkets forskningsrapport 202 (2001) skriver de om hur viktigt det är med bra relationer mellan elever och lärare för att samarbetet mellan dem ska fungera. Undersökningen som vi gjorde visade att de lärare som vi intervjuade var införstådda med hur viktigt det är med en väl fungerande relation gentemot deras elever. Fungerande kommunikation är en viktig förutsättning för att samspelet mellan människor ska fungera, enligt Maltén (1998). Detta påstående kan vi hålla med Maltén om enligt vad vår undersökning har visat. Vi har fått fram att på undersökta skolor är det stora brister i kommunikationen mellan lärare och rektorer, störst är bristen på skola 1. Denna brist på kommunikation gör att eleverna inte får generell information som de är berättigade till bl.a. deras rätt till eget inflytande i skolan och genomförande av lektionerna.

Vygotskij (1930) och Säljö (2000), nämner i respektive bok om hur kommunikationen kan gestaltas på mer än ett sätt och hur viktig den är för barnets utveckling. Vi tycker att kommunikationen är viktig på samtliga stadier i livet. Särskilt viktigt är det i skolan, där den mesta kunskapen förmedlas.

5.1 Metoddiskussion

Vid våra intervjuer hade vi endast tänkt använda oss av kvalitativ forskningsmetod, men på grund av att vi hade problem med att hitta tid för intervjuer med några inblandade fick vi även använda oss av kvantitativa metoder. Innan dessa metoder skickade vi ut enkäter som personen kunde läsa i förväg. Vårt resultat kan ha påverkats på grund av att vi fick göra kvantitativa undersökningar, eftersom de inte är lika personliga. Den kvalitativa intervjun ger mer konkreta svar, eftersom man där kan läsa av intervjupersonens kroppsspråk. Vi tror däremot inte att resultatet har påverkats i någon större utsträckning för undersökningens betydelse.

6 Sammanfattning

Huvudsyftet med denna undersökning har vi lagt på samspelet och kommunikationen mellan elever och personal i skolans tidiga årskurser.

Vid våra undersökningar har vi valt att använda oss av kvalitativ intervjumetod, denna typ av metod använde vi på grund av möjligheten till att kunna ställa följdfrågor för att kunna få ett större helhetsperspektiv av resultaten av de som vi intervjuade. I vissa fall var vi dock tvungna till att använda oss av kvantitativ metod på grund av tidsbrist. De som vi intervjuade var elever i tidig grundskoleålder och deras lärare, samt rektorer på två skolor i Sydsverige.

Vi har även använt oss av litteratur som belyser detta ämne, samt de lagar som finns skrivna (Lpo 94) och hur de följs av skolan. En av de författare som vi har läst om är Vygotskij, han skriver bland annat om hur viktig dialogen är för barnet med den vuxne, och att det är nödvändiga förutsättningar för inläringen.

Denna undersökning har visat på att det finns vissa brister i samspelet och kommunikationen på de skolor vi undersökte. Den största bristen visade sig vara kommunikationen mellan rektorer och lärare. Den litteratur som vi har läst i ämnet har belyst vikten av hur viktigt det är med samspelet och kommunikationen för en väl fungerande relation människor emellan. Vi har försökt hitta de ”osynliga eleverna” utan att ha lyckats med det. Samtliga skolor påstod att det inte fanns några ”osynliga elever” på deras skolor.

Litteraturförteckning

- Ahlström, K -G m.fl. (1986). *Skolans krav- elevernas behov*.
Lund: Studentlitteratur (1995). ISBN 91-44-24561-0
- Atterström, H och Persson, R (2000). *Brister eller olikheter?*
Lund: Studentlitteratur (2004). ISBN 91-44-01283-7
- Booth, S och Marton F (1997). *Om lärande*. New Jersey
Lund: Studentlitteratur (2004). ISBN 91-44-01027-3
- Brännlund, L (1991). *Konflikthantering*
Borås: Centraltryckeriet (1999). ISBN 91-27-02863-1
- Engquist, A (1994). *Kommunikation och förändring*.
Smedjebacken: Smegraf. ISBN 91-518-2597-X
- Kvale, S (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*.
Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00185-1
- Läraryrket (2001). *Lärarens handbok*. Stockholm
Solna: Tryckindustri Information. ISBN 91-85096-830
- Maltén, A (1998). *Kommunikation och konflikthantering- en introduktion*.
Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00808-2
- Skolverket (2001). *Forskningsrapport 202. Utan fullständiga betyg- varför
när inte alla elever målen?*
Örebro: db grafiska.
- Svenska språknämnden (2000). *Svenska skrivregler*.
Falköping: Elanders Gummesson (2003). ISBN 47-04974-X
- Säljö, R (2000). *Lärande i praktiken - ett sociokulturellt perspektiv*.
Stockholm: Bokförlaget Prisma. ISBN 91-518-3728-5
- Patel, R och Davidson B (1991). *Forskningsmetodikens grunder*.
Lund: Studentlitteratur (2003). ISBN 91-44-30952-X
- Pramling, I m.fl. (1995). *Barns möte med skolans värld*.
Mölndal: Göteborgs Universitet. ISBN 91-88510-16-6
- Vygotskij, L S (1930). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Moskva
Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB (1995). ISBN 91-7173-011-7

Frågor till elever

Bilaga 1

1. Tycker du att klassen är för stor/liten, varför?
2. Vad tycker du om din lärare, är han/hon snäll?
3. Tror du att det finns några av dina kamrater i klassen som vantrivs?
4. Är dina föräldrar ofta i skolan och stannar en stund under en lektion?
5. Får ni vara med och planera tillsammans med läraren vad ni ska göra under lektionerna?
6. Känner du dig duktig i klassen, är dina kamrater lika duktiga?
7. Vad är tråkigt/roligt i skolan, och varför?
8. Varför går du i skolan?
9. Får du hjälp med hemläxor av mamma och pappa eller annan i familjen?
10. Känner du att alla i klassen är delaktiga i undervisningen ?

Frågor till Lärare på fältet

Bilaga 2

1. Hur många elever har du genomsnitt i din klass?
2. Tycker du att klassen är för stor/liten, varför?
3. På vilket sätt tror du att lärandet påverkas av klassens storlek för eleverna?
4. På vilket vis har miljön betydelse för ett bra lärande?
5. Händer det att elevers attityder påverkar ditt beslut när det gäller betygsättning eller din bedömning av studieresultat, i så fall hur?
6. Hur ser du på din personliga kontakt med dina elever?
7. Följs teorietik och praktetik (skolplanen) noga på din skola? motivera gärna.
8. Tror du att det finns elever som inte trivs i din klass, varför?
9. Händer det att föräldrar lägger sig i för mycket i din undervisning/relation till eleverna? Är det positivt eller negativt?
10. Hur lägger du upp din planering så att alla elever är delaktiga i undervisningen?

Frågor till rektorer

Bilaga 3

1. Vad har du för akademisk bakgrund/utbildning?
2. Är du angelägen att skolans personal deltar i fortbildning?
3. Om du och/eller lärare upptäcker att ett eller flera barn är på väg att tappa greppet om sina studier, sätter ni då omedelbart in någon form av stödåtgärd? I så fall vilken?
4. Händer det att ni överlåter ”problembarn” åt socialmyndigheterna? Om ja, med eller utan vårdnadshavares samtycke?
5. Tror du att det finns barn i din skola som går obemärkta igenom grundskolan och som resulterar i ofullständiga betyg (kommer inte in på gymnasiet)?
6. Känner du att du har en bra personlig kontakt med eleverna och lärarna på skolan?
7. På vilket vis följer du upp att dina lärare följer skolplanen?
8. Hur ofta revideras skolplanen?
9. På vilket sätt tror du att lärandet påverkas av klassens storlek för eleverna?
10. Gör ni något speciellt för att alla elever ska känna sig delaktiga och känna en social trygghet?